

РЕЦЕНЗИЯ

**от проф.Митко Цветков Цветков, V МБАЛ – Урология, София,
тел:0888317993**

**на дисертационния труд на д-р Боян Атанасов Стойков,
Медицински университет – Плевен за придобиване на
образователна и научна степен „доктор“ от МУ – Плевен,
факултет „Здравни грижи“, катедра „Сестрински хирургични
грижи“, Професионално направление: 7.1. „Медицина“, Научна
специалност „Урология“, Шифър 03.01.42**

Със заповед №1083 от 23.04.2019г. на ректора на МУ-Плевен, на основание на чл.4, ал.2 от Закона за развитие на академичния състав в Република България съм определен за рецензент за придобиване на образователна и научна степен **„доктор“** с кандидат д-р Боян Атанасов Стойков от МУ – Плевен на тема: „Сексуални дисфункции след нервосъхраняваща радикална простатектомия – терапевтични възможности и резултати в областта на висшето образование“.

Д-р Боян Атанасов е роден на 17.05.1972 г. в гр.Ловеч. Завършва Висше медицинско образование в Медицински Университет Плевен през м.август 1996г. (диплома Е №003313). Развитието на д-р Атанасов като лекар и специалист преминава през ЦСМП – Ловеч от 1996 г. до 2002 г. От

22.04.2002 г. до 15.11.2018 г. е лекар-ординатор в УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ - Плевен в клиниката по Урология. От 16.11.2018 г. е асистент по урология и началник на отделение към същата клиника. Придобива специалност по урология на 01.01.2008 г.

На 04.05.2017 г. на заседание на катедрен съвет МУ – Плевен е разкрита процедура за зачисляване в докторантура на самостоятелна подготовка за придобиване на ОНС “Доктор” по научна специалност „Урология“ (03.01.42). Зачислен е на 29.05.2017 г. със заповед №380 на Ректора на МУ – Плевен проф. д-р Сл.Томов д.м.н.

Професионалната квалификация на д-р Атанасов включва допълнителни курсове и квалификации, свързани с неговата подготовка. Провел е редица специализации и курсове в различни области на съвременната урология, във водещи клиники у нас и в чужбина. Специализирал е предимно в областта на ендоурологията, ехографска диагностика и оперативна лапароскопия и роботизирана хирургия в урологията. Има придобита квалификация лекар-мениджър.

Участва активно с научни доклади и презентации в наши и международни научни форуми. От 2003 г. е член на Европейската асоциация по урология и Българското урологично дружество. Д-р Атанасов има публикувани статии в наши и чуждестранни научни списания. Владее немски и английски език. Притежава технически и компютърни умения и компетенции.

Сексуалните дисфункции са актуална и съвременна тематика, тъй като засяга мъжа в творческата му възраст. Сексът е вълнувал

човечеството през всички времена. Той е важен и обогатяващ елемент в многообразието на живота. Сексуалните проблеми могат да предизвикат сериозен дисбаланс във взаимоотношенията на партньорите, а и да се отразят негативно върху всички останали сфери от живота на човека.

С течение на времето, проблемите в сексуалния живот предизвикват страхове от неуспех, нарушено самочувствие, негативни очаквания и избягване на сексуални контакти. Проблемите в сексуалното общуване често са само разминаване на сексуалните желания. Днес сексуалните нарушения не бива да се разглеждат като табу или стил на живот, а като състояния, изискващи лечение.

Сексуалната (еректилната) дисфункция (СД) се определя като постоянна или повтаряща се неспособност на мъжа да получи и/или задържи ерекция, достатъчна за осъществяване на задоволителен полов акт. Последните епидемиологични проучвания сочат, че СД се среща често навсякъде по света. Средно 5-20% от всички мъже.

В зората на радикалната простато-везикулектомия СД е била над 90% от оперираните. След въвеждането на невросъхраняваща радикална простатектомия СД спада с около 50%. Все още в световната литература има бели полета по отношение верифициране на СД и степента на удовлетвореност от сексуалният му живот преди и след невросъхраняващата операция.

Представеният дисертационен труд от д-р Боян Атансов Стойков е правилно структуриран. Съдържа 148 стандартни машинописни страници.

Онагледен е с 62 таблици, 19 фигури и 3 приложения. Библиографската справка включва 234 заглавия, от които 14 на кирилица и 220 на латиница.

Научният ръководител доц.Колев и дисертантът д-р Атанасов са избрали да разработят един твърде актуален и съвременен урологичен проблем. Нашата урологична общност, а и медицината като цяло, имат нужда от един такъв научен труд. Това го прави дисертабилен и дава възможност за приложението му в ежедневната практика на урологията. Моята убеденост се затвърждава от представените статистически проспективно обработени данни за 97 пациента, на възраст от 50 до 73 години. Пациентите са разделени в три групи според вида на операцията и приложената терапия.

В уводната част последователно са разгледани историята на проблема и незадоволителните резултати от прилаганото лечение, поради недобра информираност на пациентите. Още от тук авторът вижда белите полета на проблема и предлага въвеждането на нов физиологичен метод за лечение на ЕД след РП и предизивкителство също е и биотезиометричния метод за изследване на чувствителността на пениса към различни стимули.

Целта е съвършено правилно формулирана. Д-р Атанасов и неговият научен ръководител Доц. Колев са си поставили ясна цел да се проучи сексуалната функция и чувствителността на половия члед преди и след двустранна невросъхраняваща радикална просатектомия (РП), както и да се приложи нов консервативен метод за лечение на следоперативната

еректилна дисфункция. За постигането на тази цел правилно са формулирани четири задачи.

Материали и методи. В проучването са включени 97 мъже с диагностиран карцином на простатната жлеза. Всички са били хопитализарани и оперирани в клиниката по урология към УМБАЛ „д-р Георги Странски“ – Плевен от август 2011 до ноември 2017 г.

Всички участници в проучването са били със предоперативно съхранена сексуална функция и са изявили желание тя да остане такава и след операцията. Пациентите са на възраст от 50 до 73 години. Средната възраст е $61,26 \pm 4.73$. Най-голям брой пациенти са на възраст между 60 и 64 години (48,5%), следвани от групата на 55-59 години (22,7%). С най-малак численост – 5,2% е групата над 70 години. Според вида на операцията и последващата терапия пациентите са разделени в 3 групи и 2 подгрупи.

За изпълнение на поставените задачи са използвани стандартни рутинно прилагани методи и нестандартни заимствани, модифицирани или разработени и внедрени от автора методи.

За систематизиране на данните на пациента са посочени източниците на информация.

За достоверност данните са обработени със съвременен статистически пакет IBM SPSS Statistic 25.0. Използвани са методи за дискриптивен и графичен анализ преди всичко за проверка на хипотези.

Оперативните методи и хирургичната техника са описани детайлно. Те могат да бъдат оперативно ръководство за всеки уролог.

От консервативните методи са използвани нискоинтензивна ектракорпорална ударно-вълнова терапия (НЕУВТ) и Силденафил. С използването на стандартни въпросници е извършено диганостика и оценка на СД. Изследвана е чувствителността на кожата и гланса на прениса.

Резултатите са лични на автора. Доста подробно и нагледно са представени в 57 статистически достоверно обработени таблици. В тях е представена динамиката на различните параметри и моменти в зависимост от вида оперативно лечение и последвано от допълнително лечение със Силденафил или НИЕУВТ, а така също и без последваща терапия.

Периодът на научното изследване е достатъчен. Броят на лекуваните пациенти и видовете терапия за изключително убедителни за статистическа достоверност на получените резултати.

В раздел **обсъждане** трите групи (както и двете подгрупи) са статистически изравнени по известния замъгляващ фактор възраст. Това означава, че е спазена необходимата предпоставка за коректното им сравнение по отношение на състоянието на еректилната функция, оргазъма, твърдостта на пениса, сексуалното желание и степента на удовлетвореност от половия акт и сексуалния живот.

Възрастовата група с най-голяма численост (48,5%) е между 60 и 64 години. Тези резултати съвпадат с участниците в други сходни проучвания.

Резултатите при изследване на еректилната дисфункция при трите групи и двете подгрупи са близки до изнесените в литературата 56,1% на

3-ти и 30,6% на 12-ти месец. По-убедителни са резултатите за потентността. Средно 37,6% на третия месец, на шестия месец тази стойност е средно 51% и на дванадесетия месец тази стойност е 66,5%. Тези резултати са близки до изнесените от Catalonia и сътрудници – съответно 38% на 3-ти, 52% на 6-ти и 68% на 12-ти месец.

Подобни резултати авторът е получил и при другите параметри, които авторът със самочувствие сравнява с редица авторитетни автори, работещи по тези проблеми.

Подобна динамика на резултатите се отчита и при сексуалното желание и удовлетвореност. Отчитат се и резултатите при лечението на СД с НИЕУВС и Sildenafil 25 mg. Тези резултати също са обсъждани и съпоставени с резултатите на други автори.

Авторът споделя мнението и на други уролози през последните години, че трябва да се търси отговор за сигурна диагноза и адекватно лечение на това тежко за всеки мъж страдание. При всеки един от изследваните показатели авторът има сходни резултати с тези на водещи в тази област урологични центрове. Чест прави на автора, че не е пропуснал и българските автори. Обсъждането е с правилни позиции и е отражение на красноречивите резултати.

В 7ми раздел **„Изводи“** на основата на проведеното научно изследване и постигнатите резултати дисертантът е направил 11 извода. Изводите са достоверни и правилно формулирани, като всеки извод е подкрепен със статистически достоверни данни. Изводите имат приносен характер.

В края на дисертационния труд има три приложения, които биха подпомогнали специалистите в ежедневната им клинична практика.

Използваната литература на научния труд включва 14 автори на кирилица и 220 на латиница. Прави чест на автора, че нито в исторически, нито в научно-академичен план, не е пропуснал развитието на проблема.

„Приноси на дисертационния труд“: Това е дисертационен научен труд, отразяващ резултати от клиничната дейност на дисертанта в колектив на Клиниката по Урология към УМБАЛ „д-р Георги Странски“ Плевен.

Извършен е задълбочен анализ на състоянието на ЕФ преди и след двустранна нервосъхраняваща робот-асистирана и ретропубична радикална простатектомия.

Описан е нов консервативен метод за лечение на еректилната дисфункция. Направен е анализ въведен консервативен метод – НЕУВТ за лечение на ЕД, спрямо утвърдено стандартно консервативно лечение. Установена е значима корелация между чувствителността на половия член и сексуалната функция преди и след операция.

Авторът има 5 научни публикации, свързани с дисертационния труд, отпечатани в наши и чуждестранни медицински научни списания. Има 4 глави в учебници.

Дисертационния труд е представен на 148 страници, онагледен с 19 фигури и 62 таблици и обогатен с 3 приложения. Разработен изключително подробно и прецизно. Клиничният материал е обработен и представен със статистическа достоверност, като започнем от възрастта,

степен на нарушение на сексуалната функция, показания и противопоказания за прилагането на един или друг терапевтичен метод. Обобщени са постигнатите резултати с различните методи на поведение при тези пациенти, най-често срещаните усложнения и рискови фактори, както и начините за тяхното преодоляване. Особено впечатление прави, че авторът не е пренебрегнал неудачите в диагнозата и лечението на това страдание. Напротив, те са разгледани внимателно, направен е задълбочен анализ на възможните причини за възникването им и са дадени насоки за тяхното избягване.

В заключение, бих искал да кажа, че дисертационният труд представлява задълбочено теоретично обобщение на съвременни диагностични и терапевтични възможности при това разпространено състояние.

Научният труд има и значим оригинален и научно-приложен принос за съвременната българска урология. Той е плод на дългогодишна клинична дейност на целия екип от специалисти, работещи по проблема. Представеният ми дисертационен труд е разработен на базата на реален клиничен материал, натрупван в продължение на повече от 5 години. Той отразява съвсем реално развитието на процеса на промяна в методите на диагностика и лечение. Авторът, като съвременник и активен участник в тези промени, е успял да обхване, анализира и коментира всички аспекти и проблеми на съвременното разпознаване и поведение при това състояние в България. Научният труд е написан на ясен и коректен български език.

Д-р Боян Атанасов е млад и активен уролог. Той е сподчетан вкус към научните дирения в урологията. Отличната му езикова подготовка, компютърни умения и компетенции позволява много добра комуникативност.

Въз основа на всичко изложено по-горе и с вътрешно убеждение препоръчвам на уважаемото научно жури да гласува положително за придобиване на образователна и научна степен **„Доктор“** на д-р Боян Атанасов.

30 април 2019

Проф. д-р Митко Цветков, дмн